

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ
Αχαρνών 2, 101 76 Αθήνα, Τηλ. 210-2124331 Fax : 210-2124524

Αθήνα 14/11/2018
Αριθμ. Πρωτ.: 902/135109

Προς:
Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοιν/κού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων και ΑΚΕ

ΘΕΜΑ: «Καλλιέργεια λεβάντας»

ΣΧΕΤ: **Η Ερώτηση 2180/4-10-2018**

Απαντώντας στην παραπάνω Ερώτηση που κατέθεσε ο Βουλευτής **κ. Γ. Κασαπίδης**, για τα θέματα της αρμοδιότητάς μας, σας πληροφορούμε τα εξής:

Όσον αφορά στην ανίχνευση της παρουσίας του φυτοπλάσματος '*Candidatus Phytoplasma solani*' σε φυτά λεβάντας, σημειώνεται ότι τον μήνα Ιούνιο του έτους 2018 εστάλησαν από τη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) Κοζάνης στο Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο (ΜΦΙ) δείγματα ασθενών φυτών λεβάντας για εργαστηριακή εξέταση που αφορούσαν καλλιέργεια του Αγροτικού Συνεταιρισμού Αρωματικών Φυτών Βοΐου Κοζάνης. Στα εν λόγω δείγματα ανιχνεύτηκε η παρουσία του φυτοπλάσματος '*Candidatus Phytoplasma solani*' που προκαλεί τη γνωστή ως 'στόλμπουρ' ασθένεια. Πρόκειται για φυτοπαθογόνο μικροοργανισμό στελέχη του οποίου έχουν διαπιστωθεί στη χώρα μας από τη δεκαετία του έτους 1990 σε καλλιέργειες τομάτας και, πιο πρόσφατα, σε καλλιέργειες πατάτας και αμπελιού, καθώς και σε ζιζάνια (*Datura stramonium*). Ωστόσο, η ανίχνευση του εν λόγω φυτοπλάσματος σε φυτά λεβάντας γίνεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Ως παθογόνο αίτιο ασθενειών, το φυτόπλασμα αυτό έχει παρατηρηθεί παγκοσμίως σε διάφορα καλλιεργούμενα φυτά, στα οποία περιλαμβάνεται και η λεβάντα, για την οποία η ασθένεια είναι γνωστή ως «Lavender decline».

Τα προσβεβλημένα από το εν λόγω φυτόπλασμα φυτά λεβάντας έχουν καχεκτική βλάστηση και παρουσιάζουν βαθμιαία αποξήρανση βλαστών που μοιάζει με ζημιά από παγετό ή ξηρασία. Ο σημαντικότερος φορέας του ως άνω φυτοπλάσματος είναι το ημίπερο έντομο *Hyalesthes obsoletus*, το οποίο ανήκει στα κοινώς ονομαζόμενα 'τζιτζικάκια'.

Πληροφορικά αναφέρεται ότι δεν υπάρχουν θεραπευτικά μέσα για την αντιμετώπιση της συγκεκριμένης ασθένειας. Ως εκ τούτου, τα μέτρα για την αντιμετώπισή της είναι προληπτικά και στοχεύουν στον περιορισμό των μολύνσεων, αφενός με τη χρησιμοποίηση υγιών φυτών προς φύτευση και αφετέρου με την καταπολέμηση των εντόμων-φορέων προς αποφυγή μετάδοσης της ασθένειας.

Γενικά, συστήνονται τα ακόλουθα:

α) Εκρίζωση και καταστροφή των συμπτωματικών φυτών όσο το δυνατόν ταχύτερα μετά την εκδήλωση των συμπτωμάτων.

β) Καταστροφή των ζιζανίων που αποτελούν ξενιστές του φυτοπλάσματος και των εντόμων-φορέων του καθ' όλη τη διάρκεια της καλλιεργητικής περιόδου.

γ) Αποφυγή καλλιεργειών άλλων ευπαθών φυτών στην περιοχή των φυτειών λεβάντας στο μέτρο που είναι δυνατή.

δ) Ψεκασμοί των φυτών με εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά σκευάσματα για την καταπολέμηση των εντόμων-φορέων του φυτοπλάσματος, ακολουθώντας τις οδηγίες του Παρασκευαστή Οίκου.

ε) Φύτευση υγιών φυτών κατά την εγκατάσταση νέων φυτειών. Συναφώς, σημειώνεται ότι στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι η χρήση ανεκτικών/ανθεκτικών στο παθογόνο ποικιλιών λεβάντας έχει συμβάλει στον περιορισμό των ζημιών από την ασθένεια. Ωστόσο, είναι προφανές ότι η χρήση νέων ποικιλιών θα πρέπει να γίνεται μετά από αξιολόγηση της προσαρμοστικότητάς τους στις τοπικές συνθήκες καλλιέργειας, της απόδοσής τους και της καταλληλότητας των προϊόντων τους.

Όσον αφορά στην ασφαλιστική κάλυψη των ζημιών που προξενούνται στις καλλιέργειες από φυτοπαθολογικές προσβολές, σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον ισχύοντα Κανονισμό Ασφάλισης Φυτικής Παραγωγής του ΕΛ.Γ.Α., ο οποίος εκδόθηκε σε εφαρμογή του ν. 3877/2010 (Α' 160), οι ζημιές που παρατηρούνται στις καλλιέργειες από φυτοπαθολογικές προσβολές (μυκητολογικές-εντομολογικές), δεν καλύπτονται ασφαλιστικά από τον ΕΛ.Γ.Α. και δεν αποζημιώνονται. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Κανονισμό Ασφάλισης Φυτικής Παραγωγής, καλύπτονται ασφαλιστικά και αποζημιώνονται μόνον οι άμεσες ζημιές που προξενούνται στην ηρτημένη παραγωγή των καλλιεργειών, οι οποίες αποδεδειγμένα προκαλούνται από τα καλυπτόμενα ασφαλιστικά ζημιογόνα αίτια (χαλάζι, καύσωνας κ.λπ.) στη φυτική παραγωγή της καλλιεργητικής περιόδου που συνέβη το ζημιογόνο αίτιο. Επίσης, δεν καλύπτονται οι ζημιές (π.χ. ασθένειες) που δευτερογενώς οφείλονται στα καλυπτόμενα ασφαλιστικά ζημιογόνα αίτια, καθώς και οι ζημιές που προξενούνται από άλλα, εκτός από τα καλυπτόμενα ασφαλιστικά ζημιογόνα αίτια, ανεξάρτητα εάν αυτά προηγούνται, ακολουθούν ή συμβαίνουν ταυτόχρονα με τα καλυπτόμενα ασφαλιστικά ζημιογόνα αίτια.

Ωστόσο, οι ανωτέρω ζημιές (ασθένειες) δύναται να ενταχθούν σε πρόγραμμα χορήγησης Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων (ΚΟΕ). Για την ένταξη τέτοιων ζημιών σε ΚΟΕ, θα πρέπει οι συγκεκριμένες ζημιές που προξενούνται στις γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις να είναι αποτέλεσμα ακραίων καιρικών φαινομένων (θεομηνίες, ακραίες δυσμενείς συνθήκες κ.λπ.). Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου να τεκμηριωθεί η σοβαρότητα των ζημιών, θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι οι εν λόγω προσβολές έχουν αποκτήσει επιδημικό χαρακτήρα, με αποτέλεσμα να πληγεί μία ευρύτερη περιοχή σε τέτοιον βαθμό, ώστε να υπάρχει αντίκτυπο στην οικονομία αυτής.

Για τον σκοπό αυτόν, έχει ορισθεί ένα κατώφλι ζημιάς, πέρα από το οποίο θεωρείται ότι η συγκεκριμένη ζημιά μπορεί να ενταχθεί σε καθεστώς ενισχύσεων. Το κατώτατο αυτό όριο έχει καθοριστεί στο 30% των ομοειδών ειδών του νομού-Π.Ε. σε σχέση με τη μέση απόδοση των προηγούμενων τριών ετών, με βάση τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της χώρας, τα οποία συλλέγονται από τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής (ΔΑΟΚ) τον επόμενο χρόνο της συγκομιδής και δίνονται στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ). Επίσης, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι δεν υπάρχουν τα κατάλληλα μέσα αντιμετώπισης των φυτοπαθολογικών προσβολών.

Επιπρόσθετα αναφέρεται ότι, σύμφωνα με τον Κανονισμό Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων και τις Κοινοτικές Κατευθυντήριες Γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και δασοκομίας, προκειμένου να τύχουν ενίσχυσης οι παραγωγοί για την αντιστάθμιση της απώλειας παραγωγής, θα πρέπει σωρευτικά να ισχύουν τα εξής:

- α) να τεκμηριώνεται επιστημονικά από επιτροπή, η οποία ορίζεται από το ΥΠΑΑΤ, ότι η απώλεια της παραγωγής είναι αποτέλεσμα μίας δυσμενούς καιρικής συνθήκης και όχι συνδυασμός πολλών,
- β) τα επίσημα μετεωρολογικά στοιχεία να επιβεβαιώνουν τον χαρακτηρισμό των καιρικών συνθηκών ως δυσμενών και
- γ) να εγκριθεί η δαπάνη αντιστάθμισης των ζημιών από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

Ωστόσο, οι ζημιές που προξενούνται στις καλλιέργειες από το φυτόπλασμα '*Candidatus Phytoplasma solani*', ιογενούς μορφής, δεν καλύπτονται από τον Κανονισμό Ασφάλισης του ΕΛ.Γ.Α. Επίσης, δεν μπορούν να ενταχθούν ούτε σε πρόγραμμα Κρατικών Οικονομικών Ενισχύσεων για την αντιστάθμιση των ζημιών στη γεωργία από θεομηνίες ή συγκεκριμένες δυσμενείς καιρικές συνθήκες.

Διευκρινίζεται ότι η αντιμετώπιση των ασθενειών που οφείλονται σε φυτοπλάσματα, έχει ως στόχο την πρόληψη παρά τη θεραπεία. Ειδικότερα, για την αντιμετώπισή τους θα πρέπει να λαμβάνονται ειδικά μέτρα, που ορίζονται από τη γεωπονική επιστήμη και τη διεθνή βιβλιογραφία, όπως είναι η χρήση πιστοποιημένου πολλαπλασιαστικού υλικού, η καλλιέργεια ανθεκτικών ποικιλιών κ.λπ., μέτρα τα οποία περιορίζουν τα φυτοπλάσματα και προστατεύουν τις καλλιέργειες από αυτές τις προσβολές.

Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι οι ενισχύσεις, οι οποίες απλώς αποζημιώνουν τους γεωργούς για τις απώλειες που υπέστησαν, χωρίς να λαμβάνονται μέτρα για τη θεραπεία του προβλήματος στην πηγή του, θεωρούνται από την Ε.Ε. καθαρές ενισχύσεις λειτουργίας, οι οποίες δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υποκαταστήματος ΕΛ.Γ.Α. Κοζάνης, στην αρμοδιότητα του οποίου είναι και η ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, δεν υπήρξαν αιτήματα ζημιών από φυτοπαθολογικές προσβολές που να αφορούν στις καλλιέργειες λεβάντας και κρόκου εκ μέρους των παραγωγών.

Όσον αφορά στις εισαγωγές πολλαπλασιαστικού υλικού αρωματικών φυτών σημειώνεται ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, επιτρέπεται η απόκτηση από επιχειρήσεις της χώρας μας πολλαπλασιαστικού υλικού (Π.Υ.) καλλιεργούμενων φυτικών ειδών από άλλα Κράτη - Μέλη της Ε.Ε. με σκοπό την εμπορία του ή από φυσικά ή νομικά πρόσωπα της χώρας μας για τις ανάγκες της εκμετάλλευσής τους, τηρουμένων των διατάξεων που αφορούν στις υποχρεώσεις των παραληπτών ως προς την απόκτηση και τη διακίνηση.

Με δεδομένο ότι υπάρχει αυξημένη ενδοκοινοτική απόκτηση Π.Υ. από χώρες της Ε.Ε., όπως η Βουλγαρία, οι οποίες γειτνιάζουν με τη χώρα μας, και από παραγωγούς και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται τόσο στη Μακεδονία και τη Θράκη, όσο και σε άλλες Περιφέρειες της χώρας, έχει διαπιστωθεί ότι, μετά την ενδοκοινοτική απόκτηση του Π.Υ., δεν πραγματοποιείται η αναγγελία άφιξης φορτίου Π.Υ. από τους παραλήπτες του, όπως υποχρεούνται. Το γεγονός αυτό, εκτός του ότι αποτελεί σοβαρή παράβαση της ισχύουσας νομοθεσίας, εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για ενδεχόμενη είσοδο στη χώρα μας επιβλαβών οργανισμών (παραβάσεις φυτοϋγειονομικής νομοθεσίας), αμφιβόλου ποιότητας πολλαπλασιαστικού υλικού και εγκατάσταση καλλιεργειών με προσμίξεις Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών (Γ.Τ.Ο.) αλλά και για τη μη καταβολή των προβλεπόμενων ανταποδοτικών τελών.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν έγκαιρα και αποτελεσματικά οι παρατυπίες κατά τη διακίνηση Π.Υ. από τις γειτονικές χώρες της Βουλγαρίας και Ρουμανίας, αλλά και από άλλα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε., η Διεύθυνση Πολλαπλασιαστικού Υλικού Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών και Φυτογενετικών Πόρων του ΥΠΑΑΤ απέστειλε:

α) προς τις Διευθύνσεις Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης σχετικό έγγραφο (αριθμ. 1188/62005/27-04-2018) με σκοπό τη διενέργεια αυστηρών ελέγχων, τόσο συντονισμένων όσο και αιφνιδιαστικών, στους συντοριακούς σταθμούς της χώρας σε στενή συνεργασία με τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές και, στη συνέχεια, σε διασταυρωτικούς ελέγχους με τις αναγγελίες άφιξης φορτίων που τους έχουν υποβληθεί, με κοινοποίηση στη ως άνω αρμόδια Διεύθυνση Πολλαπλασιαστικού Υλικού Καλλιεργούμενων Φυτικών Ειδών και Φυτογενετικών Πόρων του ΥΠΑΑΤ των ευρημάτων των ελέγχων και

β) προς τη Διεύθυνση Στρατηγικής Τελωνιακών Ελέγχων & Παραβάσεων της Γενικής Διεύθυνσης Τελωνείων & Ε.Φ.Κ της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων σχετικό έγγραφο (αριθμ. 1199/62514/30-04-2018) με σκοπό τη συνδρομή με κάθε πρόσφορο και διαθέσιμο μέσο:

- για τη διενέργεια των ελέγχων στους συντοριακούς σταθμούς της χώρας μας από τις ελεγκτικές υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ (Διευθύνσεις Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ/Τμήματα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων) και
- για την ενημέρωση των ελεγκτικών υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ (Διευθύνσεις Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ/Τμήματα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων) των στοιχείων εισερχόμενου φορτίου Π.Υ., όποτε αυτό διαπιστώνεται κατά τους ελέγχους που διενεργούνται στους συντοριακούς σταθμούς της χώρας μας.

Η προαναφερθείσα Διεύθυνση Στρατηγικής Τελωνιακών Ελέγχων & Παραβάσεων, σε συνέχεια του ανωτέρω εγγράφου, απέστειλε προς τα τελωνεία Σερρών, Δράμας και Νέας Ορεστιάδας το με αριθμ. ΔΣΤΕΠ Γ124422ΕΞ2018/04-05-2018 έγγραφο, βάσει του οποίου οι εν λόγω Τελωνειακές Αρχές παρακαλούνται, στο πλαίσιο των ελέγχων που διεξάγουν κατά την καταγραφή των συνοδευτικών παραστατικών φορτηγών οχημάτων, να ενημερώνουν τις Διευθύνσεις Αποκεντρωμένων Υπηρεσιών του ΥΠΑΑΤ/Τμήματα Αγροτικής Ανάπτυξης και Ελέγχων για τα στοιχεία εισερχομένων φορτίων στις περιπτώσεις διακίνησης Π.Υ.

Πληροφορικά αναφέρεται ότι οι φυτοϋγειονομικές απαιτήσεις της χώρας καθορίζονται από το π.δ. 365/2002 (Α' 307) «Μέτρα προστασίας κατά της εισαγωγής από άλλο κράτος μέλος ή Τρίτη χώρα στη χώρα ή μέσω αυτής σε άλλο κράτος μέλος της Κοινότητας, οργανισμών επιβλαβών για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα και κατά της εξάπλωσής τους στο εσωτερικό της, σε συμμόρφωση προς την οδηγία 2000/29/ΕΚ του Συμβουλίου» όπως ισχύει.

Όσον αφορά στην προσβολή της κροκοκαλλιέργειας της Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.) Κοζάνης από μυκητολογική ασθένεια, επισημαίνεται ότι, από το έτος 2012 έως τον Οκτώβριο του έτους 2018, έχουν αποσταλεί στο Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο (ΜΦΙ) για εργαστηριακή εξέταση 13 δείγματα ασθενών φυτών κρόκου (*Crocus* sp.) από την ευρύτερη περιοχή της Κοζάνης. Σε όλες τις περιπτώσεις διαπιστώθηκε προσβολή του ριζικού συστήματος, της βάσης του στελέχους ή/και των βολβών των φυτών από τον εδαφογενή φυτοπαθογόνο μύκητα *Helicobasidium purpureum* (συν. *Rhizoctonia crocorum*), που προκαλεί ασθένεια γνωστή ως “ιώδης σηψιρριζία”. Το παθογόνο έχει ευρύ κύκλο ξενιστών (π.χ. πατάτα, καρότο, μηδική, τεύτλα, κρόκος κ.λπ.) και επιβιώνει στο έδαφος υπό μορφή σκληρωτίων ακόμη και απουσία ξενιστών. Προσβάλλει τις ρίζες, τους εξωτερικούς χιτώνες των βολβών και τη βάση του στελέχους των φυτών προκαλώντας σήψη, με αποτέλεσμα τη χλώρωση και νέκρωση των φύλλων και τελικά τη νέκρωση των φυτών. Η ασθένεια μεταδίδεται με το μολυσμένο πολλαπλασιαστικό υλικό (βολβοί) και το επιμολυσμένο έδαφος. Στους αποστολείς των παραπάνω δειγμάτων εστάλησαν έγγραφες απαντήσεις με τα αποτελέσματα των εργαστηριακών εξετάσεων και τα μέτρα που συστήνονται, με βάση στοιχεία της Διεθνούς Βιβλιογραφίας, για την αντιμετώπιση της ασθένειας.

Τα μέτρα αυτά έχουν ως κάτωθι:

- Χρησιμοποίηση υγιούς πολλαπλασιαστικού υλικού (βολβοί).
- Αποφυγή εγκατάστασης της καλλιέργειας κρόκου σε εδάφη με ιστορικό της ασθένειας ή σε εδάφη συμπαγή με ανεπαρκή στράγγιση.
- Απολύμανση του εδάφους πριν από τη φύτευση με ένα εγκεκριμένο χημικό απολυμαντικό εδάφους, σύμφωνα με τις οδηγίες των παρασκευαστών.
- Αφαίρεση 1-2 εξωτερικών χιτώνων των βολβών πριν από τη φύτευσή τους.
- Εφαρμογή ισορροπημένης άρδευσης και λίπανσης.
- Αποφυγή άρδευσης με αυλάκια καθόσον συμβάλλει στη μεταφορά μολυσμάτων του παθογόνου από φυτό σε φυτό.
- Καταστροφή των ζιζανίων μέσα και γύρω από την καλλιέργεια καθόσον πολλά από αυτά είναι ξενιστές του παθογόνου.
- Σε περιπτώσεις προσβολής μικρού αριθμού φυτών, άμεση εκρίζωση, απομάκρυνση και καταστροφή αυτών.
- Σε αγρούς με ιστορικό της ασθένειας, αμειψισπορά τουλάχιστον τριών ετών με φυτά μη ξενιστές του παθογόνου (π.χ. σιτηρά).

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΟΚΚΑΛΗΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Υπ. Οικονομικών – Γρ. κ. Υπουργού
2. Βουλευτή κ. Γ. Κασαπίδη